

A woman with dark hair and glasses is shown in profile, pointing her right hand towards a chalkboard. The chalkboard is filled with mathematical equations, including $10 \times 6 = 60$, $11 \times 6 = 66$, and $12 \times 6 = 72$. The woman is wearing a light pink sweater. The entire scene is framed by a large, stylized graphic element consisting of overlapping red, white, and blue curved lines.

**Nowocześnie i skutecznie, czyli
wykorzystanie CLIL w praktyce
szkolnej.**

**SAMORZĄDOWY OŚRODEK
DORADZTWA METODYCZNEGO
I DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
w Kielcach**

Interdyscyplinarne i praktyczne nauczanie dzięki zastosowaniu metody CLIL.

CLIL – Content and Language Integrated Learning czyli zintegrowane kształcenie przedmiotowo – językowe to metoda zakładająca połączenie realizacji dwóch celów uczenia się – opanowanie treści przedmiotu i języka obcego. Ta innowacyjna metoda poszerza wiedzę fachową uczącego się z danej dziedziny przy jednoczesnym pogłębianiu jego kompetencji językowych.

Metoda ta jest przykładem nauki przez działanie, dzięki niej nauczane treści merytoryczne i językowe łączą się i znajdują bezpośrednie zastosowanie w praktyce. Z jednej strony takie zintegrowane nauczanie pomaga w opanowaniu treści programowych przekazywanych za pomocą języka obcego ale z drugiej strony prowadzi ono do udoskonalenia umiejętności językowych. Możliwe jest to poprzez częstą ekspozycję ucznia na skomplikowane zagadnienia tematyczne.

Polecany przez Komisję Europejską CLIL jest coraz chętniej stosowany w szkołach na każdym etapie edukacyjnym, szczególnie ze względu na swoją skuteczność w procesie promocji nauki języków obcych i różnorodności językowej. Z dużym powodzeniem elementy CLIL są wprowadzane zarówno w nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących np. na lekcjach biologii, chemii, historii czy geografii jak i do kształcenia zawodowego. Co do zasady uczniowie realizują podstawę programową konkretnych przedmiotów posługując się językiem innym niż swój ojczysty. Udoskonalając znajomość języka specjalistycznego osiągają też inne ponadnarodowe umiejętności, które mogą decydować w przyszłości o ich konkurencyjności na rynku pracy.

Naturalnymi zaletami stosowania metody CLIL jest wykorzystywanie języka obcego w sytuacjach komunikacyjnych (w tym słuchanie, czytanie i pisanie) podczas gdy uczeń poddaje krytycznej analizie omawiane zagadnienia tematyczne. Nowe treści łączone są z uprzednią wiedzą, co prowadzi do lepszego ich rozumienia i zapamiętywania. Nabyte umiejętności mogą być wykorzystane w przyszłości podczas analizowania podobnych pojęć w nowych, nieznanych kontekstach.

Ta metoda przyczynia się także do rozwoju takich umiejętności miękkich jak myślenie przedsiębiorcze, rozwiązywanie problemów, czy zarządzanie czasem. Uczy ona pracy zespołowej i kreatywności, zachęca także do większej aktywności umysłowej w procesie uczenia się.

Zastosowanie elementów zintegrowanego kształcenia przedmiotowo - językowego jest wyjątkowo skuteczne w kontekście nauczania zawodu. Pomaga ono w rozbudzaniu u uczniów motywacji do wykorzystywania posiadanej już wiedzy i posługiwania się językiem obcym w środowisku zawodowym przy jednoczesnym odkrywaniu praktycznych zastosowań tego języka.

Wraz z popularnością podejścia dwujęzycznego obserwowanego we współczesnej dydaktyce CLIL staje się coraz częściej używaną metodą w polskich szkołach. Innowacyjność i skuteczność CLIL doceniana jest przez nauczycieli i uczniów, czego przejawem są liczne przykłady najlepszych praktyk, scenariusze zajęć i opisy działań edukacyjnych z tego zakresu. Zawsze z korzyścią dla użytkowników metody.

Tamara Hachulska doradca metodyczny języka angielskiego w Samorządowym Ośrodku Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach.

Metoda CLIL: Content and Language Integrated Learning w kontekście nauczania języków obcych.

Wraz z rozwojem procesów globalizacji i europeizacji społeczeństwa polskiego, dynamicznie rozwijała się internacjonalizacja czyli szeroko rozumiany proces umiędzynarodowienia. Umiędzynarodowienie jest pojęciem rozumianym bardzo szeroko i włączającym wiele elementów, jednak wspólnym mianownikiem wszystkich założeń procesu internacjonalizacji jest współpraca lub obecność międzynarodowa, która nie mogłaby zaistnieć bez dobrej i skutecznej komunikacji, która z kolei wymaga znajomości języków obcych¹. Internacjonalizacja wzmacnia świadomość i pobudza chęć uczestnictwa jednostek w aktywnościach międzynarodowych oraz jest motywacją do dalszego rozwoju² oraz nauki języków obcych. Należy zatem postawić pytanie: **Jak skutecznie nauczać języków obcych? i Jak efektywnie motywować uczniów do nauki języków obcych?**

CLIL czyli Content and Language Integrated Learning jest jedną z metod nauczania języków obcych, która pozwala w sposób niezależny, roboczo określony „przy okazji” poznawać treści innych przedmiotów szkolnych lub obszarów wiedzy. Podając za przesłaniem Beniamina Franklina „*Inwestowanie w wiedzę zawsze przynosi największe zyski*”³, można wskazać iż zdobywanie wiedzy to budowanie solidnego zaplecza ludzkich zasobów.

Do kluczowych założeń metody CLIL należy zaliczyć:

- zintegrowane kształcenie przedmiotowo–językowego;
- bazą nauczania jest przekazywanie treści z określonych przedmiotów z włączeniem elementów języka obcego;
- promowanie nauczania języków obcych i rozwój różnorodności językowej;
- uwzględnianie różnych typów inteligencji uczniów;
- nauczanie poprzez różne kanały sensoryczne;
- uczeń skoncentrowany jest przede wszystkim na pozyskiwaniu merytorycznych informacji wykorzystując swoje umiejętności językowe⁴.

¹ M. Komor, (2017), Internacjonalizacja przedsiębiorstw na rynku Unii Europejskiej - ujęcie marketingowe, beck.pl, s. 15-16.

² Biznes międzynarodowy. Od internacjonalizacji do globalizacji, (205), red. M. K. Nowakowski, Gandalf, s. 5-8.

³ Benjamin Franklin był jednym z ojców założycieli Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Szerzej patrz: L T. Ambler, Benjamin Franklin. Cambridge, Harvard University, 1975.

⁴ The CLIL guidebook, Life Long Learning Programme, <https://languages.dk/archive/clil4u/book/CLIL%20Book%20Original%20EN.pdf> (dostęp: 01.11.2022).

Metoda CLIL może być wykorzystywana w nauczaniu języków obcych dla uczniów w każdym wieku. **Ważne jest, aby właściwie dobrać treści nauczania, w zależności od potrzeb i zainteresowań uczniów.** Należy zaznaczyć, iż metoda CLIL sprawdza się w nauczaniu uczniów o różnym stopniu motywacji, nawet wśród tych, którzy początkowo wykazują mniejszy stopień zaangażowania. Ważne jest, aby nauczyciel prowadzący zajęcia dydaktyczne podążał za określonymi i kluczowymi w nauczaniu metodą CLIL zasadami:

- nie należy trzymać się podręcznikowych rozdziałów;
- uczeń przede wszystkim poznaje i zapamiętuje zdania, które wykorzystuje w czasie lekcji;
- gramatyka poznawana jest intuicyjnie;
- nauczyciel jest facylitatorem, sprawdza, poprawia i powtarza reguły;
- najważniejszy jest temat lekcji i słownictwo z nim związane⁵.

Znajomość języków obcych przede wszystkim sprawia, że w różnych regionach świata możemy czuć się jak u siebie, ponieważ komunikacja i zdobywanie informacji nie jest barierą lub ograniczeniem. **Twardy CLIL** kładzie nacisk przede wszystkim na zdobywanie wiedzy z różnych dziedzin z wykorzystaniem języka obcego, który jest dominującym językiem na zajęciach. **Miękki CLIL** włącza wdrożenie immersji językowej, nauczanie języków mniejszości narodowych, nauczanie dwujęzyczne (bilingwalne), a także nauczanie matematyki oraz innych przedmiotów ścisłych⁶ poprzez język angielski przy założeniu, że pierwszy język jest używany na zajęciach zarówno przez uczniów, jak i nauczyciela. Formą pośrednią między miękką i twardą metodą CLIL jest nauczanie modułowe⁷.

Ważne jest, aby w czasie zajęć prowadzonych metodą CLIL uczniowie:

- efektywnie rozwijali swoją wiedzę;
- w pełni zrozumieli treści merytoryczne;
- byli wspierani przez nauczyciela;
- stawali się coraz bardziej samodzielni;
- uczestniczyli w interakcjach w grupie i z nauczycielem;
- realizowali regularne prace grupowe;
- myśleli kreatywnie i byli w stanie rozwiązywać problemy i wdrażać rozwiązania⁸.

⁵ L. Cinganotto, F. Benedetti, M. Guida, CLIL for steam, 2019, <https://clil4steam.pixel-online.org/files/results/Guidelines%20on%20CLIL%20Methodology.pdf> (dostęp: 02.11.2022).

⁶ Przedmioty wykorzystywane w branży IT.

⁷ A. Zaparucha, Teoria w pigułce, Warszawa 2017, s. 12-14.

⁸ S. Darm, Content and Language Integrated Learning (CLIL): A European Overview, 2016. https://www.researchgate.net/publication/234652746_Content_and_Language_Integrated_Learning_CLIL_A_European_Overview (dostęp: 04.11.2022).

Warto zastanowić się nad coraz to nowszymi wyzwaniami, które współczesny świat stawia przed kolejnymi generacjami. Ważne są praktyczne umiejętności i kompetencje, które w przyszłości pozwolą odnaleźć się młodzieży na rynku pracy; należy wskazać przede wszystkim na samodzielne i nieschematyczne myślenie, umiejętność pracy w zespole, efektywnie komunikowanie się z innymi członkami grupy, a także planowanie i wykonywanie zadań według harmonogramu z zachowaniem wskazanych terminów. Znajomość języków obcych jest kompetencją nadrzędną i mocno pożądaną.

dr Agata Włodarska-Frykowska

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych

Uniwersytet Łódzki

e-mail: agata.wlodarska@uni.lodz.pl

Praktyczne wykorzystanie metody CLIL

„Uczę się dla siebie i innych – współpraca międzynarodowa nauczycieli gwarancją sukcesu uczniów Kopernika” to projekt realizowany przez Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach w ramach projektu Międzynarodowa mobilność kadry edukacji szkolnej. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego. Czas realizacji: 1.12.2019 – 30.11. 2022. Kwota dofinansowania: 145 315,99 zł.

Głównym celem projektu było podnoszenie kompetencji językowych, dydaktycznych i komunikacyjnych nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych. Wśród celów szczegółowych należy wymienić: rozwój warsztatu pracy nauczyciela, wykorzystanie języka obcego w sytuacjach szkoleniowych i codziennych, promowanie metody CLIL, zapoznanie się z rozwiązaniami edukacyjnymi w innych krajach Unii Europejskiej.

Nauczyciele uczestniczyli w kursach metodycznych w Finlandii, w Chorwacji, we Włoszech i w Portugalii. Łącznie zorganizowano 20 mobilności. Udział w projekcie dał nauczycielom okazję do wykazania się kreatywnością i wypracowania nowatorskich metod pracy, co sprawi, że szkoła będzie w ulepszony i bardziej innowacyjny sposób działać na rzecz nauczycieli, uczniów, rodziców i środowiska.

W ramach upowszechniania rezultatów projektu opracowaliśmy scenariusze zajęć z wykorzystaniem metody CLIL. Przedstawiamy Państwu dwa przykładowe.

Jolanta Gad - koordynator projektu – zastępca dyrektora
Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika
w Kielcach

Scenariusze zajęć z wykorzystaniem metody CLIL

Temat: Skąd się biorą nowe słowa?

Uczeń :

- ✓ potrafi określić czynniki wpływające na bogacenie zasobu słownictwa zarówno w języku polskim, jak i angielskim;
- ✓ potrafi określić przyczyny i sposoby bogacenia słownictwa w języku polskim i angielskim;
- ✓ poznaje pojęcia: ekonomia językowa, ekspresywizm, uniwerbizm, neosemantyzm;
- ✓ potrafi dokonać analizy słowotwórczej nowo powstałych słów;
- ✓ doskonali umiejętność samodzielnego sporządzania notatek;
- ✓ doskonali umiejętność uczenia się z wykorzystaniem różnych kanałów sensorycznych;
- ✓ doskonali umiejętność wykorzystywania różnych źródeł wiedzy;
- ✓ doskonali umiejętność wykorzystywania wiedzy teoretycznej w praktyce;
- ✓ doskonali umiejętność używania języka obcego i rodzimego.

Metody:

- ✓ wykład;
- ✓ metoda aktywizująca – wykorzystanie aplikacji Kahoot!;
- ✓ elementy metody Clil.

Środki dydaktyczne:

- ✓ karty pracy;
- ✓ aplikacja Kahoot!;
- ✓ prezentacja Power Point;
- ✓ film video.

Przebieg lekcji:

Wprowadzenie:

Krótką informacją na temat corocznego konkursu PWN na młodzieżowe słowo roku.

Swobodne wypowiedzi uczniów na temat mechanizmów pojawiania się nowych słów.

Mechanizmy powstawania nowych słów

- ▶ Złożenia z wykorzystaniem części **euro-**, **cyber-**, **mega-**, **eko-** np. megawyprzedaż, cyberprzemoc, eurowaluta, ekofundusz,
- ▶ uniwersalizmy, czyli wyrazy powstałe ze ściągnięcia w jedno dwóch lub więcej słów np. zimówka, śmieciówka,
- ▶ skrócenia np. pozdro, nara,
- ▶ akronimy czyli skrótowce np. BTW (by the way), F2F (face to face), ATSD (a tak swoją drogą), ZTCW (z tego co wiem)

Mechanizmy powstawania nowych słów

- ▶ Wyrazy utworzone słowotwórczo z wykorzystaniem przyrostków słowotwórczych np. graficiarz, pierogarnia, modowy,
- ▶ Wyrazy utworzone słowotwórczo z wykorzystaniem przedrostków np. superniania, hiperpromocja, ekstraoferta
- ▶ neosemantyzmy, np. siano (pieniądze), suchar (stary dowcip), kaloryfer (umięśniony brzuch),
- ▶ zapożyczenia z języków obcych np. mainstream, cappuccino, tiramisu.

2. Prezentacja filmu „Where do new words come from?” – kanał youtube - ted.education
<https://www.youtube.com/watch?v=Ytr28t5VzAs&vl=ro>
3. Uczniowie, oglądając film, układają wyrażenia w języku angielskim, które mają odpowiedzieć na pytania: dlaczego pojawiają się nowe słowa i jakie są sposoby tworzenia się nowych słów w języku angielskim.
Karta pracy: rozsypanka z wyrażeniami: new ideas, inventions, science progresses, to absorb a word from another language, combining existing words, clipping, blending parts of words, obsolete words gain new life by adopting new meaning, clone, spork, machismo, altar, crops, geek, starfish, villain, brunch.
4. Uczniowie prezentują wyniki pracy i porównują swoje spostrzeżenia z wnioskami wynikającymi z wykładu nauczyciela.

Podsumowanie:

5. Uczniowie z użyciem aplikacji Kahoot! rozwiązują krótki test utrwalający informacje z lekcji.

<https://create.kahoot.it/details/skad-sie-biora-nowe-sowa/02b424f6-d7e1-4192-9b8b-b29620b7c28f>

Iwona Lisiewska-Stanek – nauczyciel języka
polskiego w Zespole Szkół Ekonomicznych
im. Mikołaja Kopernika w Kielcach

Temat: Monotoniczność funkcji.**The monotonicity of functions**

1 godzina lekcyjna

Cel ogólny: stosowanie obiektów matematycznych i operowanie nimi, interpretacja pojęć matematycznych.

Cele szczegółowe:

- poznanie definicji funkcji rosnącej, funkcji malejącej i funkcji stałej,
- identyfikowanie wykresów funkcji monotonicznych,
- wykształcenie umiejętności odczytywania przedziałów monotoniczności funkcji z jej wykresu.

Formy pracy: pogadanka, praca indywidualna

Przebieg lekcji

1. Kontrola jakościowa pracy domowej.
2. Wprowadzenie definicji funkcji monotonicznych.
3. Rozwiązywanie zadań z zastosowaniem poznanych pojęć.
4. Podsumowanie lekcji.
5. Zadanie i omówienie pracy domowej.

Pojęcia w języku angielskim

domain of the function – dziedzina funkcji;

range of the function – zbiór wartości funkcji;

constant function – funkcja stała;

decreasing function – funkcja malejąca;

increasing function – funkcja rosnąca;

intervals of monotonicity of the function – przedziały monotoniczności funkcji;

monotonic function – funkcja monotoniczna.

Przypomnienie sposobów opisu funkcji i ich wykorzystanie do wprowadzenia pojęcia monotoniczności funkcji

Your task is to observe how the values of the function change while the change of arguments.

Tabela Jak zmieniają się wartości funkcji (y) podczas zmiany argumentów.

Your task is to observe how to values of the function change while the change of arguments.

x	0	1	2	3	4	5
y	2	3	4	5	6	7

$$D = \{0, 1, 2, 3, 4, 5\} \quad ZW = \{2, 3, 4, 5, 6, 7\}$$

$$x: 0 < 1 < 2 < 3 < 4 < 5$$

$$y: 2 < 3 < 4 < 5 < 6 < 7$$

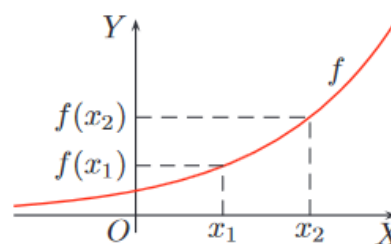
wraz ze wzrostem argumentów rosną wartości funkcji

wykres

Definicja

Funkcję $f: X \rightarrow \mathbf{R}$ nazywamy **rosnącą**, jeśli dla dowolnych argumentów $x_1, x_2 \in X$ spełniony jest warunek:

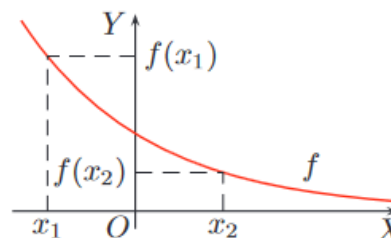
$$\text{jeśli } x_1 < x_2, \text{ to } f(x_1) < f(x_2)$$

Definicja

Funkcję $f: X \rightarrow \mathbf{R}$ nazywamy **malejącą**, jeśli dla dowolnych argumentów $x_1, x_2 \in X$ spełniony jest warunek:

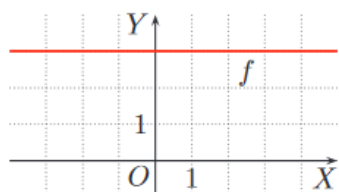
$$\text{jeśli } x_1 < x_2, \text{ to } f(x_1) > f(x_2)$$

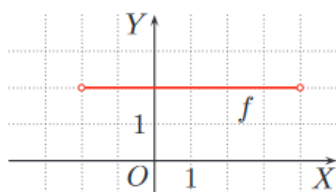
Definicja

Funkcję $f : X \rightarrow \mathbf{R}$ nazywamy stałą, jeśli dla dowolnych argumentów $x_1, x_2 \in X$ prawdziwa jest równość: $f(x_1) = f(x_2)$.

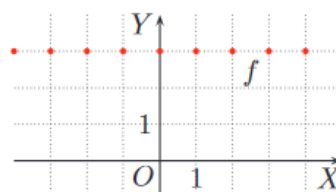
Na poniższych rysunkach przedstawiono wykresy funkcji stałych.

$$f: \mathbf{R} \rightarrow \mathbf{R}, f(x) = 3$$

$$f: (-2; 4) \rightarrow \mathbf{R}, f(x) = 2$$

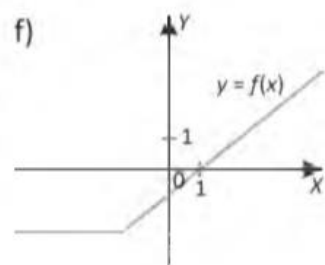
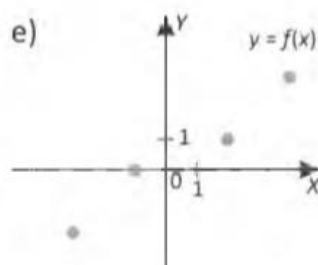
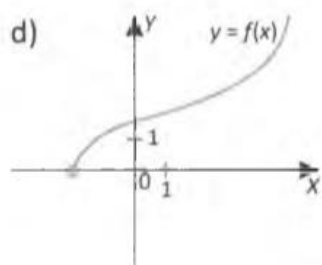
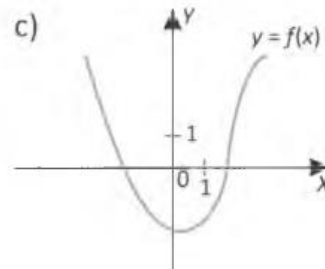
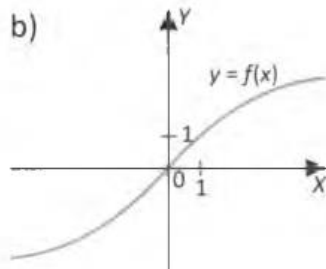
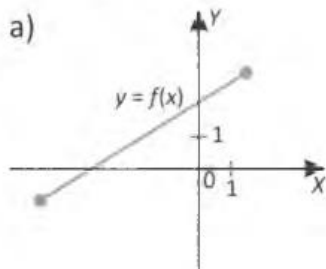

$$f: \mathbf{Z} \rightarrow \mathbf{R}, f(x) = 3$$

Funkcje rosnące, malejące i stałe nazywamy monotonicznymi.

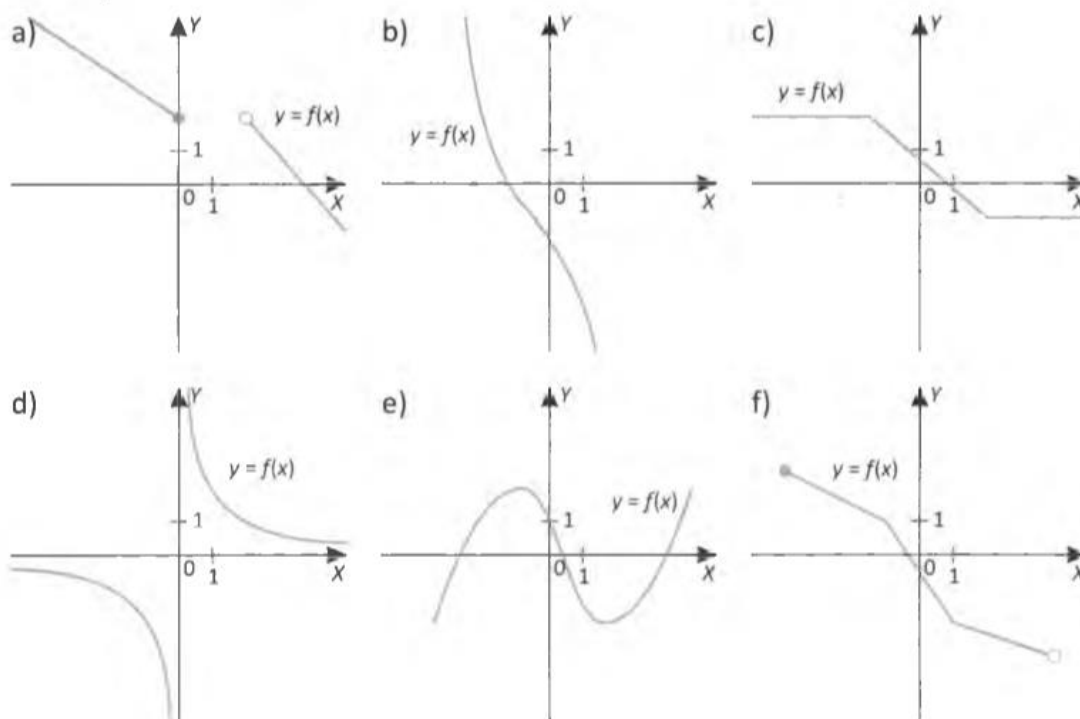
Zadanie.

Wśród poniższych wykresów znajdują się wykresy funkcji rosnących. Wskaż je

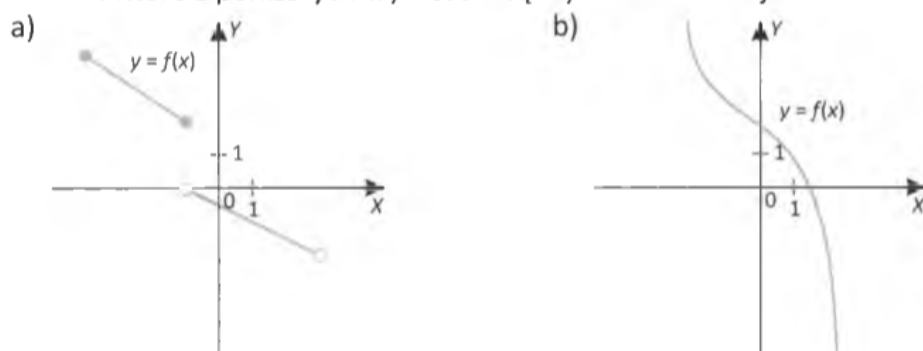

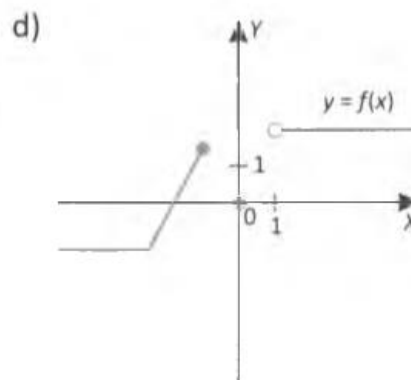
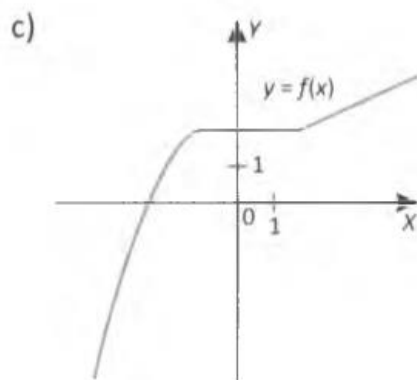
Zadanie.

Wśród poniższych wykresów znajdują się wykresy funkcji malejących. Wskaż je.

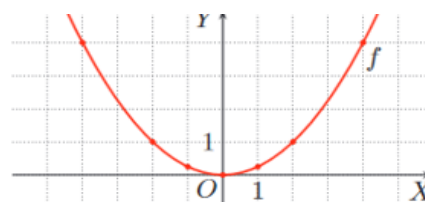
Zadanie.

Które z poniższych wykresów są wykresami funkcji monotonicznych?

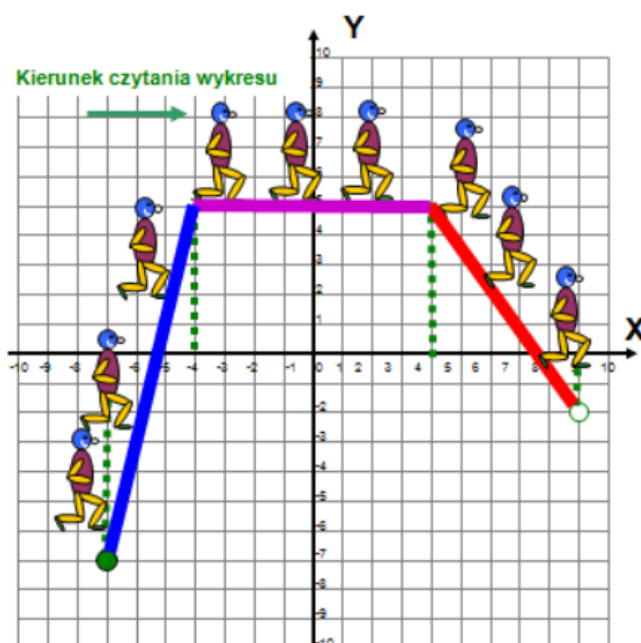

Na rysunku przedstawiono wykres funkcji $f: \mathbf{R} \rightarrow \mathbf{R}$ określonej wzorem $f(x) = \frac{1}{4}x^2$. Funkcja f rozpatrywana w całej swojej dziedzinie nie jest monotoniczna. Jest to funkcja przedziałami monotoniczna.

W przedziale $(-\infty; 0)$ funkcja f maleje, a w przedziale $(0; \infty)$ – rośnie. Przedziały te nazywamy przedziałami monotoniczności tej funkcji.

Funkcja rosnąca w przedziale
 $\langle -7; -4 \rangle$

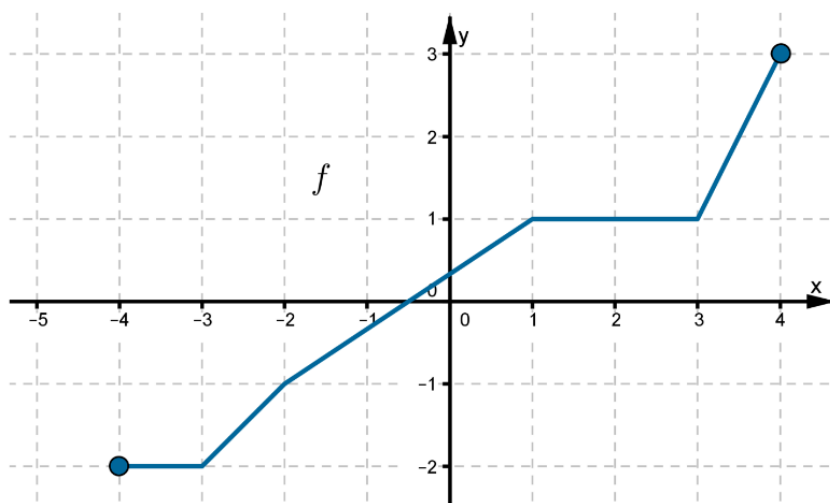
Funkcja stała w przedziale
 $\langle -4; 4 \rangle$

Funkcja malejąca w przedziale
 $\langle 4; 9 \rangle$

Ćwiczenie (Exercise)

Based on the graph.

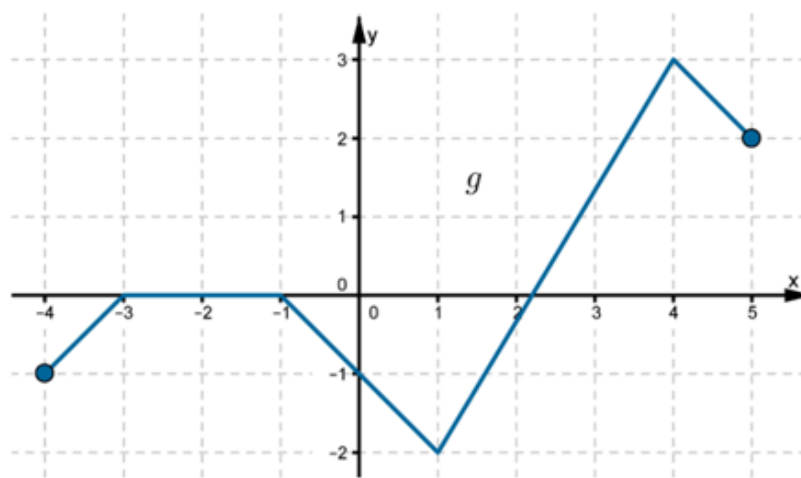

Determine which sentences are true. (Określ, które zdania są prawdziwe)

- a) the function is increasing in the interval $\langle -3; 1 \rangle$ (funkcja jest rosnąca w przedziale $\langle -3; 1 \rangle$)
- b) the function is monotonic (funkcja jest monotoniczna)
- c) the maximal interval in which the function is increasing is $\langle -2; 1 \rangle$
maksymalny przedział, w którym funkcja jest rosnąca to $\langle -2; 1 \rangle$
- d) the function is increasing (funkcja jest rosnąca)

Ćwiczenie (Exercise)

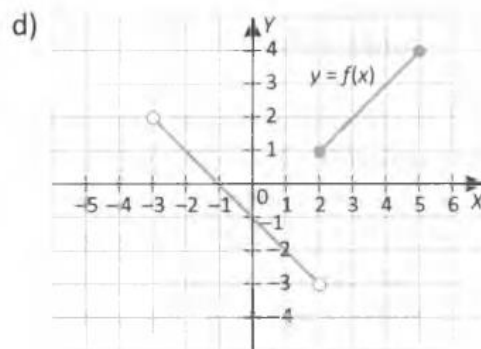
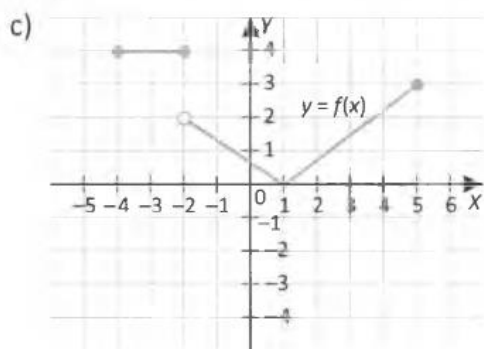
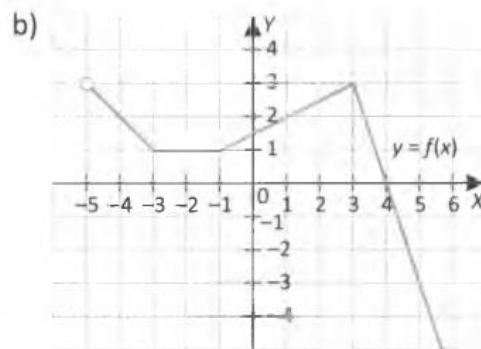
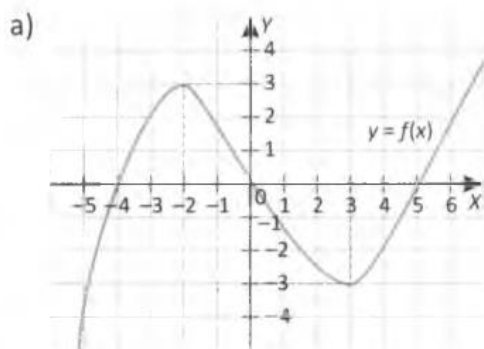
Identify maximal intervals of monotonicity of the function presented in the plot

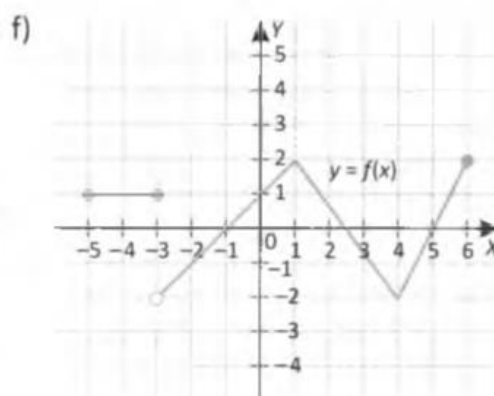
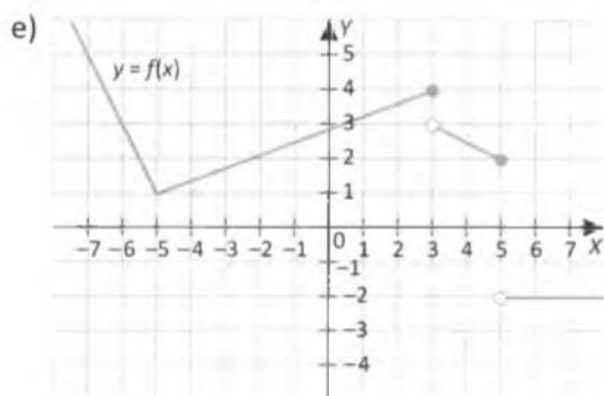

Zadanie.

(task)

Poniżej są przedstawione wykresy pewnych funkcji. Podaj maksymalne przedziały monotoniczności każdej z nich.

Podsumowanie lekcji i omówienie pracy domowej.

Praca domowa - Podręcznik strona 152 zadanie 1, 2, 5. (Nowa Era Matematyka klasa I)

Jolanta Gad - nauczyciel matematyki w Zespole
Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika
w Kielcach

CLIL – praktycznie

Lekcje CLIL zostały zainicjowane w Szkole Podstawowej im. Marii Skłodowskiej-Curie w Mąchocicach Kapitulnych (od bieżącego roku szkolnego Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi i Dwujęzycznymi im. M. Skłodowskiej - Curie) w roku szkolnym 2018/2019. Nauczyciele języków obcych wprowadzali wcześniej elementy CLIL na swoich zajęciach w ramach urozmaicenia lekcji, ale dopiero od września 2018 r. były to już odrębne jednostki lekcyjne, początkowo realizowane w kl. 8 oraz w przedszkolu. Dwa lata później oficjalnie zgłosiliśmy te zajęcia jako innowację pedagogiczną do Kuratorium Oświaty w Kielcach.

Pomysł narodził się wraz z pisaniem pierwszego projektu w ramach programu Erasmus + KA1. Stworzyliśmy Europejski Plan Rozwoju Szkoły, a jednym z jego kluczowych elementów miało być dążenie do zbudowania nowoczesnej placówki, która musi wyjść naprzeciw nowym potrzebom i trendom w edukacji, do których m.in. należą: umiejętność wykorzystania wiedzy w praktyce, efektywne posługiwanie się językiem angielskim oraz aktywowanie wielorakich inteligencji. Te wyzwania edukacyjne można z powodzeniem realizować właśnie na zajęciach z wykorzystaniem metody CLIL. Dlatego jeden z nauczycieli wziął udział w kursie „Practical Methodology for Teachers Working with CLIL” organizowanym przez Executive Training Institute na Malcie. Jednocześnie nauczyciele języka angielskiego i nauczycielka matematyki uczestniczyli w kursach metodycznych w Kielcach.

W sierpniu br. kolejny nauczyciel języka angielskiego uczestniczył w kursie CLIL organizowanym przez ETI Malta w ramach realizacji kolejnego projektu Erasmus+. Dzięki tym szkoleniom nauczyciele zdobyli solidną wiedzę metodyczną, wymienili się doświadczeniami z nauczycielami z innych krajów europejskich, poznali przykładowe scenariusze lekcji oraz zostali zapoznani z zasobami Internetu przydatnymi podczas opracowywania zajęć.

Przygotowując plan lekcji z wykorzystaniem metody CLIL bierzemy pod uwagę poziom językowy grupy, wiek, zainteresowania itp. Konsultujemy się z nauczycielami innych przedmiotów czerpiąc również od nich inspirację do tematyki zajęć. Ponadto lekcje CLIL mogą być też okazją do powtórzenia materiału z innych przedmiotów. Jeżeli na lekcji jest nauczyciel wspomagający, uczący innego przedmiotu, to wykorzystujemy możliwość

wspólnego przeprowadzenia zajęć związanych tematycznie właśnie z tym przedmiotem, np.: w lekcji o systemie szkieletowym człowieka bierze udział nauczyciel biologii. Tematyka zajęć CLIL obejmuje szerokie spektrum zagadnień od historii, przyrody, biologii, geografii poprzez fizykę, informatykę i matematykę do ogólnie pojętej sztuki, w tym: muzyki, plastyki i tańca. Poszerzamy również wiedzę z zakresu kultury krajów anglojęzycznych.

Materiały do zajęć czerpiemy z różnych źródeł, ale chyba najbogatszym z nich jest oczywiście Internet. Wykorzystujemy również e - booki, książki (np.: bogato ilustrowaną, pełną diagramów i kolorowych schematów „100 Things to Know about Human Body”), plansze, plakaty, mapy, materiały plastyczne i modele (np.: model szkieletu ludzkiego). Oglądamy filmy dostępne na portalu You Tube, korzystamy z aplikacji mobilnych (np.: Kahoot!). Istotną rzeczą w pracy nauczyciela jest systematyczne gromadzenie materiałów w formie tradycyjnego folderu/segregatora i w formie elektronicznej, np.: na Dysku Google. To ułatwia pracę, systematyzuje zasoby i pozwala oszczędzać czas.

Zajęcia z wykorzystaniem metody CIIL można prowadzić w różnych grupach wiekowych, również w grupie najmłodszych 3-4 latków. Jedna z naszych nauczycielek z powodzeniem realizowała z przedszkolakami tematy z różnych dziedzin życia, np.:

- przyrody - dzieci obejrzały film pn. *"The life cycle of a butterfly"* (cykl rozwojowy motyla); historyjkę pn. *"I love a tadpole"* (od kijanki do żaby);
- ekologii - związane z Dniem Ziemi;
- kultury- wizyta u królowej Elżbiety II oraz wycieczka po Londynie;
- bezpieczeństwa – *Be Safe on the Road.*

W klasie 3 zajęcia z wykorzystaniem metody CLIL dotyczyły m.in. takich tematów jak:

- życie dzikich zwierząt (*The Life of Wild Animals; Herbivores or Carnivores?The World of Animals*);
- formy spędzania czasu wolnego, w tym o harcerzach – *What is Scouting?*;
- ekologia – *Is Your House Eco-Friendly?*;
- geografia i kultura -*Welcome to London*;
- kultura krajów anglojęzycznych- *Easter, Mother's Day, St. Patrick's Day.*

I kilka przykładowych tematów realizowanych w klasach 4-8:

- **Volcanoes**; uczniowie oglądali film o wulkanach, a następnie podzieleni na grupy wykonywali różne zadania, np. model wulkanu z modeliny, wyszukiwanie informacji

o czynnych wulkanach w Europie i superwulkanach, naniesienie ich na mapki oraz zadanie na kartach pracy;

- **Human skeletal system** – podczas lekcji wykorzystaliśmy model szkieletu człowieka z pracowni biologicznej; poznawaliśmy nazwy różnych kości szkieletu ludzkiego;
- **First Aid Rules** – uczyliśmy się podstawowych zasad udzielania pierwszej pomocy jednocześnie ucząc się nowych słówek i trybu rozkazującego;
- **Our solar system** – uczniowie poznawali nazwy planet i ciał niebieskich po angielsku oraz wykonywali makiety naszego Układu Słonecznego;
- **Let's dance waltz!** - zajęcia miały częściowo charakter tzw. lekcji odwróconej, ponieważ chętni uczniowie przygotowali krótką prezentację o tańcu, a następnie uczyli podstawowych kroków, czego efektem były wirujące w tańcu pary;
- **How our brain works** – na tej lekcji wykorzystaliśmy model mózgu człowieka, obejrzelśmy film na kanale You Tube i wykonywaliśmy ćwiczenia na kartach pracy (np. fotografia);
- **Mathematical operations** – uczyliśmy się podstawowych pojęć matematycznych, a następnie rozwiązywaliśmy zadania w języku angielskim;
- **Money around the world** – uczniowie mieli możliwość poznać różne waluty, obejrzeć oryginalne monety i banknoty z różnych krajów świata; sprawdzali w Internecie kursy walut i przeliczali je na złotówki;
- **Vitamins are Vital!** - uczniowie podzieleni na grupy wyszukiwali informacji o różnych witaminach oraz o produktach spożywczych, w których możemy je znaleźć, następnie prezentowali rezultaty swojej pracy;
- **My healthy breakfast** – uczniowie (w grupach) tworzyli plakat przedstawiający zdrowe śniadanie, prezentowali go wyjaśniając swój wybór produktów; na drugiej lekcji nagrywali reklamę zdrowego produktu.

Zajęcia z wykorzystaniem metody CLIL cieszą się w naszej szkole dużym powodzeniem, są lubiane przez uczniów. W ankietach, które przeprowadzamy po koniec każdego półroczu uczniowie wyrażają swoją opinię o nich – podkreślają, że lubią te zajęcia, bo nie ma podręczników i nie stawia się złych ocen :), a poza tym dowiadują się ciekawych rzeczy, mogą się przemieszczać, pracować w grupach, korzystać z Internetu itp.

My, nauczyciele dostrzegamy jeszcze inne zalety tych lekcji:

- uczniowie uczą się dokonywania analizy lub syntezy materiału oraz wyciągania wniosków;

- ćwiczą struktury gramatyczne, poznają i utrwalają słownictwo;
- uczą się zwięzłej i wywołującej zainteresowanie innych prezentacji materiału;
- mają okazję wykorzystania wiedzy w praktycznym działaniu;
- uczą się efektywnego wyszukiwania informacji;
- wykorzystują różne kanały sensoryczne (słuch, wzrok, dotyk, zapach itp.).

Są to umiejętności, które są przydatne nie tylko na zajęciach językowych, ale w ogólnym rozwoju ucznia.

W kwestii oceniania uczniów przyjęliśmy zasadę, że nie stawiamy ocen negatywnych, ale czasami nagradzamy bardzo dobrą pracę uczniów, przede wszystkim ich zaangażowanie ocenami z języka angielskiego. W niektórych przypadkach uczniowie mogą również być nagrodzeni przez nauczyciela konkretnego przedmiotu, np.: ostatnio na zajęciach CLIL w klasie 4 nauczycielka biologii doceniła ucznia, który zaprezentował po polsku i po angielsku najważniejsze organy człowieka i opowiedział o ich podstawowych funkcjach.

Blisko cztery lata z CLIL-em zaowocowały utworzeniem klasy dwujęzycznej, która funkcjonuje od września bieżącego roku. Klasa 7 uczy się matematyki i plastyki w języku angielskim oraz ma zwiększoną ilość godzin tego języka – 6 godz. tygodniowo. Nowa forma zajęć nie była dla nich aż tak szokującą zmianą, ponieważ lekcje CLIL przygotowały siódmoklasistów do takich metod pracy. Uczniowie już wiedzą co to jest CLIL i pod koniec lekcji często pytają co będziemy robić za tydzień. I to naszym zdaniem świadczy o potrzebie wprowadzania takich zajęć. U nas stały się już częścią naszego curriculum.

Honorata Zych - nauczycielka języka
angielskiego w Szkole Podstawowej
z Oddziałami Integracyjnymi
i Dwujęzycznymi im. M. Skłodowskiej –
Curie w Mącholicach Kapitulnych